

Zátonyok között

Október 27-én járta be a világsajtót a hír, miszerint az USA haditengerészetének Lassen rakétás rombolója behatolt a Dél-kínai-tengerre, és a területi vizeket jelölő 12 tengeri mérföldes távolságon belül megközelítette a vitatott hovatartozású Spratly-szigetecsoport északi részén lévő Subi-zátonyt, mely ez idő szerint kínai ellenőrzés alatt impozáns építkezések helyszíne. Aznap barátaim, ismerőseim körében ez volt az egyik legkedveltebb beszédtema. Vajon a hadihajó megjelenése az USA helyi politikájának keményvonalas fordulatát, a kínai expanzióval szembeni határozottabb, akár fegyveres erő alkalmazását is magában foglaló fellépését jelzi előre?

Tény, hogy az utóbbi években érzékenyebbé váltunk a Dél-kínai-tenger felől érkező hasonló hírekre, ezért hajlamosak lehetünk túlbecsülni, hogy mit is képvisel egy rakétás romboló. Röviden: komoly tűzerőt, de háborús fenyegetést önmagában aligha. Ezen az az egyébként cseppet sem meglepő következmény sem változtat, hogy a kínai fél reakciói nem nélkülözték a kemény célzásokat sem.

Washington részéről is egyértelművé tették ugyanakkor, hogy nem ismerik el Kína szuverenitási igényeit a szigetecsoport felett, és a helyszínen hatalmas anyagi és logisztikai háttér megmozgatásával folytatott építkezések mögött katonai célkitűzéseket sejtnek. Pekingben ezt jobbra tagadják, s a halászat és a tudományos kutatási tevékenység támogatását emlegetik. Nem kis szépséghiba, hogy érvelésüknek a helyi államok közül már senki sem hisz. Emlékezetes, hogy az 1988. márciusi kínai–vietnami haditengerészeti összetűzést a Johnson-zátonynál szintén egy kutatóexpedíciónak álcázott kínai felderítő művelet előzte meg. Ez a trükk csak egyszer jöhetett be.

Gyors pillantást vetve a térképre azt is észrevehetjük, hogy Kína jelenlegi tengeri építkezései vietnami és fülöp-szigeteki pozíciók sorát fogják közre. Ez az a két állam, amely a legszívesebben láthatja Amerikai jelzését: „mi is itt vagyunk, számíthatok ránk”. És ezt messze elfogadható kockázat mellett tehetik meg. Jelen sorok szerzője meghatározóan az a véleményemmel találkozok, hogy a mesterségesen létrehozott szárazulatok esetében (különösen, ha nem is volt valódi, tartósan a tengerfelszín fölé nyúló részük) kétséges, hogy bármilyen független nemzetközi jogi eljárás keretében Peking érvényesíthetné igényét a területi vizeinek lehatárolására az 1982. évi ENSZ-konvencióra hivatkozva. Nem véletlen tehát, hogy éppen az e szempontból kritikus Subi-zátony lett az amerikai demonstráció helyszíne. Látni kell azonban azt is, hogy a helyi kínai infrastruktúra kiépítésével jelentős értékek is létrejönnek, így a térségből való esetleges visszavonulással Peking nemcsak presztízs-, hanem komoly anyagi veszteséget is szenvedne. Ez azonban ma szóba sem jöhet, amit az idén megújított kínai védelmi stratégia is világossá tesz. Erdemben továbbterjeszkedni innen viszont csak fegyveres konfliktus vállalásával tudna, mely már nem érné teljesen készületlenül a rivális államokat. A remélt politikai rendezés ugyanakkor még igen távolinak tűnik, addig pedig a Dél-kínai-tengeren cirkáló hadihajók valós és átvitt értelemben is zátonyokat kerülgetnek.